

Lisans Öğrencilerinin Paranormal İnanç Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Ülkü ULUKAYA ÖTELEŞ¹, Erol KOÇOĞLU² ve Fatıma Betül DEMİR³

Özet

Paranormal inançlar, bilimsel manada açıklanamayan astroloji, batıl inanç, olağandışı yaşam formları gibi duyu dışı olgulardır. Bu olgular toplumların yaşam biçimleri üzerinde etkili olmakla birlikte bazı toplumların çağ dışı tutum ve davranışlara sahip olmasına yol açmaktadır. İlgili durum toplumların bilimsel dünyaya uyumu ve gelişimini zorlaştırmaktadır. Bu inançlar özellikle gençlerin yaşam biçimleri ve geleceklerini şekillendirme noktasında ön plana çıkmaktadır. Genç nüfusun önemli bir kısmının lisans düzeyinde yer alması ve bu düzeyde yer alan gençlerin bilimde karşılığı olmayan olgu ve durumlar olan paranormal inançları daha bilinçli bir şekilde değerlendirebilecekleri düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılan bu çalışmada, lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin belirlenerek, değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Paralel karma yöntem deseni ile tasarlanan bu araştırmanın nicel çalışma grubunu 357 lisans öğrencisi, nitel çalışma grubunu ise 30 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Paranormal İnanç Düzey Ölçeği" ve "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Elde edilen nicel verilerin analizinde parametrik testlerden t-testi, ANAVO; nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, lisans öğrencilerinin paranormal inançlarının orta düzeyde olduğu ve çeşitli değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi vb.) bağlamında farklılık gösterdiği görülmektedir. Ayrıca lisans öğrencileri paranormal inançların günlük yaşamlarına çeşitli yansımaları olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilere verilecek bilimsel eğitim ile paranormal inançları eleştirel bağlamda değerlendirmelerine katkı sağlanabilir.

Makale Bilgileri

Araştırma
Makalesi

Gönderim Tarihi
17/05/2023
Kabul Tarihi
17/10/2023
Yayın Tarihi
15/01/2024

Anahtar Kelimeler

Paranormal
inanç,
Lisans
öğrencileri,
Değerlendirme

1 Muş Alparslan Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5780-2034, u.ulukaya@alparslan.edu.tr,

2 İnönü Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-4595-2892, erolakademi@gmail.com

3 Bartın Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3573-6160, bdemir@bartin.edu.tr

Atıf:

Ulukaya Öteleş, Ü., Koçoğlu, E. ve Demir, F. B. (2024). Lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 60, 96-113. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1298564>

Giriş

Eleştirme, sorgulama, bağımsız ve araştırma temelli öğrenme ile çelişen paranormal inanç kavramı, dogmatik düşünce ile benzerlik göstermektedir. Her iki düşünce biçimi de tarihsel süreç boyunca eleştirilmiştir. Fakat bu düşünce biçimleri özellikle paranormal inançlar varlığını günümüze kadar korumuştur. Bu bağlamda paranormal inanç kavramının ön yargılardan uzak bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim günümüzde elde ettiği başarıları, kazanımları ve ödülleri sahip olduğu paranormal inanç bakışına dayandıran birçok toplumun bulunması, paranormal inançların yeniden değerlendirilmesini zaruri hale getirdiği ifade edilebilir. Ayrıca günümüz dünyasında, teknolojinin gelişmesiyle paranormal inançlar dijital ortamlarda da kendine yer bulmuştur. Oysaki bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmelerin paranormal inançları ortadan kaldırılacağı düşünülmektedir. Bu çelişkinin incelenmesi bağlamında lisans öğrencilerinin paranormal inanca ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Paranormal İnanç

Postmodernizm, ağırlıklı olarak siyaset, sanat ve mimari de etkisini hissettirmiş fakat zamanla dini alanda da değişikliklere yol açmıştır. Bu düşünce akımı her ne kadar modernizmin bir anti tezi olarak ortaya çıkıp, onun dayandığı temel prensipleri sorgulasa da aslında insanlığın geleceğe karşı duyduğu güvensizliğe ve anlam arayışına cevap olamamıştır. Özellikle postmodernizmin yaptığı bireyselleşme vurgusu 21. yüzyılın insanlarını yaşadıkları sorunlar karşısında yalnız ve çaresiz bırakmıştır. Bireyler yaşadıkları dünyanın gittikçe karmaşıklaşan ve belirsiz yapısı karşısında çareyi dini fenomenlere dayanmakta bulmuştur. Bell'in de (2006) ifade ettiği gibi "Kutsalın dönüşü" yaşanmakta ve yeni dini formlar ve dini fenomenler ortaya çıkmaktadır. Bu fenomenlerin kabulü ise insanlar için dünyayı daha anlamlı kılmaktadır. Böylece animistik bir dünya düzeni ortaya çıkmaktadır. Bu yeni dünya düzeni mekanik, bilimsel yasalara uymamakta ve materyalizme indirgenememektedir (Arslan, 2015; Hergovich ve diğerleri, 2008). Dahası paranormal olgulara dayandırılmaktadır.

Paranormal sözcüğü "para" ön ekinden oluşur, para ön eki eski Yunancadan gelir ve "bir şeyin dışında" ve "ötesinde" anlamlarını içerir. Paranormal terim olarak, doğa kanunlarının sınırlarına dâhil edilemeyen, bilimsel manada açıklanamayan astroloji, büyü, falcılık, batıl inanç, olağandışı yaşam formları, ruhçuluk, telepati, telekinezi ve duyu dışı olguları tanımlamada kullanılır (Arslan, 2011, s. 14). O halde paranormal inancın bilimin temel sınırlayıcı ilkelerini ihlal ettiği söylenebilir (Broad, 1953).

Paranormal inançlar iki farklı temel boyuta ayrılmaktadır. Bunlar geleneksel dini inançlara dayalı paranormal inançlar ve dini olmayan klasik paranormal inançlardır. Geleneksel dini inançlara dayalı paranormal inançlar; cennet, cehennem, cin, şeytan, melek ve ahiret gibi fenomenlere içerirken, dini olmayan klasik paranormal inançlar; psi, büyüçülük, batıl inanç, spiritüalizm, olağanüstü yaşam formları ve önsezi gibi fenomenleri içermektedir. Paranormal inançların iki temel boyuta ayrılmasını dikkate alan araştırmacılar paranormal inancın oluşumuna yönelik teoriler üretmeye başlamışlardır. Bu teoriler uyum ve vekalet teorileridir (Arslan, 2011; Tobacyk, 2004). Uyum teorisi, dini inançla paranormal inanç arasında güçlü bir bağ olduğunu kabul etmektedir. Bu doğrultuda dini kimlikleri yüksek olan insanların, paranormal inançlarının da yüksek olduğu kabul edilir (Arslan, 2011). Fakat Irwin (1993, s. 13) tarafından yapılan çalışma bireyin tanımladığı belirli dinin veya mezhebin paranormal inançla hiçbir ilgisi olmadığını yönündedir. Wuthnow (1978, s. 71) ise din ve paranormal inançlar arasında bir benzerlik olduğunu savunmaktadır. Vekalet teorisinde ise dini inancı zayıf olan insanların ya da herhangi bir dini inanca sahip olmayan insanların paranormal inançları daha fazla benimseyeceği savunulmaktadır. Böylelikle paranormal inançların dinin işlevsel bir alternatifi olabileceği anlayışı kabul edilmektedir. Nitekim bir dini inanca sahip olmayan insanların dinin cevap verdiği sorulara cevap verecek alternatif bir fikirler dizisine ihtiyaç duymaları beklenmektedir (Arslan, 2011; Emmons ve Sobal, 1981).

Din ile paranormal inanç arasındaki ilişkinin negatif veya pozitif olduğuna yönelik teorileri destekleyen ve çürüten çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu kapsamda söz konusu teorilerden birinin diğerinden daha güçlü olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Fakat hem dinin hem de paranormal inançların ortak bilim dışı fenomenleri kabulü ve bilimin sınırlarını aşan ilkeleri paylaşmasının böylesi bir ilişkiyi doğurmuş olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Arslan, 2011). Fakat burada üzerinde önemle durulması gereken en temel husus paranormal inanç ve olguların bilimsel gelişmelerin önemli ölçüde arttığı günümüz toplumlarında nasıl varlığını devam ettirdiği hatta nasıl giderek güçlendiğidir.

Geleneksel dinlerde ve oluşturulan yeni dini formlarda kendine yer bulan paranormal inançların yaygınlaşmasında etkili olan en temel unsurlardan biri insanın kendini ve evreni anlamlandırmada çaresiz kalmasıdır. Geçmişten günümüze insan cevap bulamadığı sorulara karşı bilinmeyen varlığına sığınmayı tercih etmiştir. Bu durumun bir başka nedeni ise modern dünyanın bireyleri özgürleştirme ve bireyselleştirme çabalarının aslında onu yalnızlığa itmesidir. Tek başına yaşadığı problemlere çözüm üretemeyen bireyler ise yüzünü rasyonel dünyanın ruhsuz yanı karşısında mistik güçlere, efsanelere ve yeni dini formlara dönmüştür. Nitekim paranormal inanışlar; kaygıya sebep olan,

risk teşkil eden ve belirsizliğe yol açan olay ve durumlar karşısında bireyin kendini korumasına, rahatlatmasına yardımcı olan bir mekanizma olarak devreye girmekte ve kişinin psikolojik ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Bilim insanları tarafından yapılan pek çok çalışma da bu düşünceyi destekler niteliktedir (Arslan, 2011; Miller ve Hoffman, 1995). Bireyin bu ilgi ve ihtiyacı ise medya tarafından fark edilmiş ve paranormal inançlar sermaye olarak kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde paranormal olguların etrafında şekillenen romanları, sinema filmleri ve reklamları sıkça görmek mümkündür. Medya ve kitle iletişim araçları vasıtasıyla etkisini ve gücünü artıran paranormal inançlar esasen insanlığını ortaya çıktığı tarihten itibaren varlığını sürdürmektedir (Arslan, 2011).

Sonuç olarak, geçmişten günümüze paranormal olgular varlığını devam ettirmekte ve tüm kültürlerde kendine yaşam alanı açabilmektedir. Bu inançlar çoğunlukla din ile ilişkilendirilmektedir. İnsanların kontrol edemediği olgu ve durumlara karşı özellikle ölüm korkusuna karşı geliştirdiği paranormal inançlar kültürden kültüre farklılık gösterebileceği gibi farklı kültürlerde ortak paranormal inançlar paylaşılabilir. Küreselleşmenin kültürlerarası ilişkileri destekleyen yapısı ve sosyal medyanın paranormal olguları birer sermaye olarak kullanmasının ilgili durumda etkili olduğu söylenebilir. Nitekim küreselleşme geleneksel olana özendirici bir yana da sahiptir (Robertson, 2003). Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve paranormal inançlara ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

- 1) Lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeyleri nedir?
- 2) Lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin çeşitli değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşamın çoğunluğunun geçirildiği yerleşim yeri, öğrenim görülen fakülte, aile gelir düzeyi) bağlamında farklılık göstermekte midir?
- 3) Lisans öğrencilerinin paranormal inançlara yönelik görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntem aşamalarının eş zamanlı olarak kullanıldığı paralel desenden yararlanılmıştır. Paralel desende, nicel ve nitel yöntemlere eşit öncelik verilmekte ve verilerin analizi birbirinden ayrı tutulmaktadır. Elde edilen sonuçlar, genel yorumlama yapılarak bütünleştirilmektedir (Creswell ve Clark, 2014). Mevcut çalışmanın nicel kısmında, lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeyinin belirlenmesinde Aslan (2010) tarafından geliştirilen 27 maddelik paranormal inanç ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın nitel

boyutunda ise araştırmacılar tarafından hazırlanan lisans öğrencilerinin paranormal inançlara ilişkin görüşlerini almak için açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Türkiye'deki 3 devlet üniversitesinin 7 farklı fakültesinde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada kolay ulaşılabilir durum örneklemeinden yararlanılarak belirlenen 1. 2. 3. ve 4. sınıf 357 lisans öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Kolay ulaşılabilir durum örneklemei araştırmacılara mesafe, zaman, maliyet açısından kolaylıklar sağlayan örnekleme türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmanın nicel boyutunu desteklemek amacıyla nicel bölümüne katılan öğrencilerden seçkisiz olarak belirlenen 30 lisans öğrencisiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Tablo 1

Çalışma Grubuna Yönelik Betimsel İstatistik Sonuçlar

Cinsiyet	N	%
Kadın	201	56.3
Erkek	156	43.7
Toplam	357	100
Sınıf Kademesi		
1.Sınıf	115	32.2
2.Sınıf	75	21.0
3.Sınıf	69	19.3
4. Sınıf	98	27.5
Toplam	357	100
Öğrenim Görülen Fakülte		
Eğitim Fakültesi	189	52.9
Fen Edebiyat Fakültesi	30	8.4
Mühendislik Fakültesi	26	7.3
Tıp Fakültesi	34	9.5
Eczacılık Fakültesi	30	8.4
İktisat Fakültesi	19	5.3
İslami İlimler Fakültesi	29	8.1
Toplam	357	100
Ailenin aylık geliri		
Düşük gelir (8.500-15.000)	145	40.6
Orta gelir (15.001-30.000)	162	45.3
Yüksek gelir (30.001 ve üzeri)	50	14
Toplam	357	100
Yaşamın çoğunluğunun geçirildiği yerleşim yeri		
Büyükşehir	133	37.3
Şehir	89	24.9
İlçe/kaza	78	21.8
Köy	57	16
Toplam	357	100

Çalışmada Kullanılan Ölçme (Veri Toplama) Araçları

Araştırmada, Aslan (2010) tarafından geliştirilen paranormal inanç ölçeği ve araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek, Tobacyk 'in (1983) geliştirdiği paranormal inanç ölçeğinde yer alan maddelerin aynen ya da değiştirilerek Türkçeye çevrilmesiyle oluşturulmuştur. Ölçek 2 temel boyutta yer alan 27 maddeden oluşmaktadır. Bu boyutlar geleneksel İslami paranormal inançlar ($\alpha = .89$) ve klasik paranormal inançlardır ($\alpha = .78$). Ölçek 5'li sisteme göre hazırlanmıştır. İlgili araştırmada ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayı $\alpha = .93$ bulunmuştur.

Araştırmanın nitel boyutunda ise, açık uçlu yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İlk olarak araştırmacılar tarafından literatürdeki çalışmalar incelenerek soru havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan sorular uzman görüşlerine sunulmuş ve görüşleri doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Nihai yarı yapılandırılmış görüşme formu, üç açık uçlu sorudan oluşmaktadır.

Bu araştırma, Bartın Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulunun 29/03/2023 tarihli, E-23688910-050.01.04-2300030970 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Veri Analizi

Araştırmanın nicel ve nitel veri toplama araçları Google Forms sistemine aktarılmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan çevrimiçi form Türkiye'deki 3 devlet üniversitesinin farklı fakültelerinde öğrenim gören lisans öğrencilerine ulaştırılmıştır. Verilerin toplanması 2022-2023 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen veriler istatistiksel işlemlerin yapılması amacıyla bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İlk aşamada verilerin normal dağılım özelliğine bakılmış ve verilerin normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Nicel veriler SPSS kullanılarak t-testi ve ANOVA ile analiz edilmiştir. ANOVA sonuçları kapsamında farklılığın kaynağının belirlemek için ise Tukey HSD testinden yararlanılmıştır. Araştırmayı nitel boyutta desteklemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu ile lisans öğrencilerinden alınan görüşler, içerik analizi tekniğiyle analiz edilip tablolar halinde bulgular kısmında verilmiştir. Verilen tablolarda benzer olan temalar altında birleştirilen görüşler G.1., G.2. ve G.3. şeklinde kodlanarak verilmiştir. Örnek görüşler "Lisans öğrencisi-sıra numarası" şeklinde kodlanarak sunulmuştur. Araştırmanın geçerliğinin sağlanmasında, ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı olguyu doğru ölçmesi ve araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi gerekmektedir (Çelebi ve diğerleri, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu bağlamda mevcut araştırmanın amacına uygun olarak ölçme araçları ile veriler toplanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya İlişkin Nicel Bulgular

Paranormal İnanç Düzeyine İlişkin Bulgular

Lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerini gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2

Lisans Öğrencilerinin Paranormal İnanç Düzeyleri

Değişken	\bar{X}	Ss
Paranormal İnanç	3.18	.827

Tablo 2’de görüldüğü gibi, lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeyinin genel ortalaması $\bar{X}=3.18$ olarak tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, öğrencilerin paranormal inançlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Paranormal İnanç Düzeyi ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin cinsiyete göre ilişkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan t-testi sonuçlarını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3

Lisans Öğrencilerinin Paranormal İnanç Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine göre T-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Paranormal İnanç	Kadın	201	3.36	.878	355	5.844	.000
	Erkek	156	2.86	.717			

Tablo 3 incelendiğinde, lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t_{(355)}=5.844$ $p<.05$). Nitekim ortalama puanlara göre, kadınların paranormal inanç ortalama puanının ($\bar{X}=3.36$) erkeklerin ortalama puanından ($\bar{X}=2.86$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum kadınların erkeklere nazaran geleceği bilme isteğinin yüksek olması, astroloji ve fallara yaşamlarında daha sık yer vermesiyle açıklanabilir. Aynı zamanda batıl inançları kabul etme ve sosyal yaşamında bunu dikkate alma durumu da etkili olabilir. Esasen paranormal inançların ortaya çıkışındaki temel gerekçe, insanlığın anlam veremediği, korktuğu ve çaresiz kaldığı durumlar karşısından anlam yaratma gayreti olarak düşünülebilir. Toplumsal yaşamın her alanında kadının erkeklere nazaran karşılaştığı güçlüklerin ve problemlerin daha yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim kadın evi olan özel alanda çocukların bakımı, ev işleri ile bir taraftan yıpranırken

kamusal alanda da erkeklerle karşılaştırılıp haksızlıklara maruz kalabilmektedir.

Paranormal İnanç Düzeyi ile Sınıf Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin sınıf seviyesine göre ilişkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonuçlarını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4

Lisans Öğrencilerinin Paranormal İnanç Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre ANAVO Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	n	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
1.sınıf	115	3.58	.898	Gruplararası	58.635	3	19.545	37.220.00		2-3-4,1
2. sınıf	75	3.20	.536	Grupiçi	185.367	353	.525			4-2
3. sınıf	69	3.21	.712	Toplam	244.002	356				4-3
4.sınıf	98	2.54	.622							

Tablo 4 incelendiğinde, lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin sınıf değişkeni bağlamında farklılık göstermektedir ($F_{(3-353)}=37.220$; $p<.05$). Ortalama puanlar incelendiğinde ise en yüksek ortalamanın 1. sınıflara ($\bar{X}=3.58$) ait olduğu görülmektedir. 1. sınıfları 3. sınıflar ($\bar{X}=3.21$), 2. sınıflar ($\bar{X}=3.20$) ve 4. sınıflar ($\bar{X}=2.54$) izlemektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, 1. sınıflar ile 3, 4. ve 5. sınıflar arasında 1. sınıflar aleyhine, 2. sınıflar ile 4. sınıflar arasında 4. sınıflar lehine, 3. sınıflar ile 4. sınıflar arasında 4. sınıflar lehine anlamlı fark belirlenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin üniversitede kalma sürelerindeki artışa paralel olarak paranormal inançlarının azaldığı söylenebilir. Üniversiteler pozitif bilimlere dayanan kurumlardır. Üniversitelerde bilimsel olarak açıklanamayan, bilimde karşılığı olmayan olgu ve durumlar yer almamaktadır. Bu bağlamda üniversite eğitiminin ilk yıllarında paranormal olgu ve olaylara inanan bireyler, üniversitede aldıkları eğitimin süresinin artmasıyla bu olgu ve olgulara yönelik inancını yitirebilir.

Paranormal İnanç Düzeyi ile Yaşamın Çoğunluğunun Geçirildiği Yerleşim Yeri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin yaşamın çoğunluğunun geçirildiği yerleşim yerine göre ilişkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonuçlarını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 5

Lisans Öğrencilerinin Paranormal İnanç Düzeylerinin Yaşamın Çoğunluğunun Geçirildiği Yerleşim Yeri Değişkenine göre ANAVO Testi Sonuçları

Yerleşim yeri	n	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
B.şehir	133	2.93	.775	Gruplararası	11.946	3	3.082	6.057	.00	2-1
Şehir	89	3.23	.817	Grupiçi	232.056	353	.657			3-1
İlçe/ kasaba	78	3.40	.823	Toplam	244.002	356				
Köy	57	3.14	.862							

Tablo 5'te yer alan ANOVA sonuçları lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin yaşamlarının çoğunluğunun geçirildiği yerleşim yerine göre farklılık gösterdiği yönündedir ($F_{(3-353)}=6.057$; $p<.05$). Ortalama puanlar bağlamında ilçe/kasabada yaşayan lisans öğrencilerinin ortalamaları ($\bar{X}=3.40$) en yüksek olarak tespit edilmiştir. İlçe/ kasabadan sonra en yüksek ortalamalar sırasıyla şehir ($\bar{X}=3.23$), köy ($\bar{X}=3.14$) ve büyükşehirdir ($\bar{X} = 2.93$). Farkın kaynağı incelendiğinde ise şehir ve büyükşehir arasında büyükşehir lehine, ilçe/kasaba ile büyükşehir arasında ilçe/kasaba aleyhine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Büyükşehirlerde eğitilmiş birey sayısı şehir ve ilçe/kasabalara nazaran daha fazladır. Bireyin aldığı eğitim ise paranormal olgu ve olaylara inanma durumunu etkileyebilmektedir. Bunun yanı sıra bireylerin birbirini etkileme durumu ise küçük yerleşim yerlerinde daha hızlı olabilir.

Paranormal İnanç Düzeyi ile Öğrenim Görülen Fakülte Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin öğrenim görülen fakülteye göre ilişkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonuçlarını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6

Lisans Öğrencilerinin Paranormal İnanç Düzeylerinin Öğrenim Görülen Fakülte Değişkenine Göre ANAVO Testi Sonuçları

Fakülte	n	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Eğitim	189	3.28	.531	Gruplararası	116.967	3	19.494	53.710	.00	3-4-5, 1
Fen	30	3.07	.520	Grupiçi	127.035	353	3.63			4-5, 2
Edebiyat				Toplam	244.002	356				4-3
Mühendislik	26	2.76	.937							2-3-4-5, 6
Tıp	34	2.01	.217							6
Eczacılık	30	2.39	.282							1-2-3-4-5-6, 7

İktisat	19	3.70	1.04
İslami ilimler	29	4.36	.856

Tablo 6 incelendiğinde, lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin fakülte değişkenine göre farklılık gösterdiği görülmektedir ($F_{(3-353)}=53.710$; $p<.05$). Ortalama puanlar paranormal inanç düzeyi ortalamasının en yüksek olduğu fakültenin İslami İlimler ($\bar{X}=4.36$) en düşük ortalamasının ise tıp fakültesinde ($\bar{X}=2.01$) olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı incelendiğinde eğitim fakültesi ($\bar{X}=3,28$) ile mühendislik ($\bar{X}=2.76$), tıp ($\bar{X}=2.01$) ve eczacılık ($\bar{X}=2.39$) arasında eğitim fakültesi aleyhine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Fen edebiyat fakültesi ($\bar{X}=3.07$) ile tıp ve eczacılık fakültesi arasında fen edebiyat fakültesi aleyhine, mühendislik fakültesi ($\bar{X}=2.76$) ile tıp fakültesi arasında, mühendislik fakültesi aleyhine farklılık tespit edilmiştir. İktisat fakültesi ($\bar{X}=3.70$) ile fen edebiyat, mühendislik, tıp ve eczacılık arasında iktisat fakültesi aleyhine ve son olarak İslami ilimler ($\bar{X}=4.36$) ile tüm bölümler arasında İslami ilimler aleyhine farklılık tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin öğrenim gördükleri fakültelerinin eğitimleri ile açıklanabilir. Mühendislik, tıp ve eczacılık pozitif eğitim veren fakültelerdir. İlgili fakültelerde paranormal inancın düşük çıkması olağan karşılanabilir. Fakat iktisat fakültesinin eğitimin de pozitif bilimlere dayanmasına rağmen bu fakültede eğitim alan bireylerin paranormal inanç düzeyi ortalamasının yüksek tespit edilmesi düşündürücüdür. Öte yandan paranormal inanç bağlamında en yüksek ortalamasının İslami ilimlerde tespit edilmesi, ilgili fakültenin özellikle dini paranormal inanç kapsamında yer alan olgu ve durumlara olan sıkı bağlılığı ile açıklanabilir.

Paranormal İnanç Düzeyi ile Aile Gelir Düzeyi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin aile gelir düzeyine göre ilişkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonuçlarını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 7

Lisans Öğrencilerinin Paranormal İnanç Düzeylerinin Aile Gelir Düzeyi Değişkeni göre ANAVO Testi Sonuçları

Gelir	n	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Düşük gelir	145	3.25	.734	Gruplararası	12.468	3	6.234	9.532	.00	2-2
Orta gelir	162	3.18	.887	Grupiçi	231.534	353	.654			1-2, 3
Yüksek gelir	50	2.68	.743	Toplam	244.002	356				

Tablo 7 incelendiğinde, lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin aile gelir düzeyi değişkenine göre farklılık gösterdiği görülmektedir ($F_{(3-353)}=9.532$; $p<.05$). Ortalama puanlar paranormal inanç düzeyi ortalamasının en yüksek olduğu grubun düşük gelir düzeyinde ($\bar{X}=3.25$) olduğunu göstermektedir. Paranormal inanç düzeyinin düşük olduğu grubun yüksek gelir düzeyinde ($\bar{X}=2.68$) olarak tespit edilmiştir. Gruplar arası farkın kaynağı incelendiğinde, düşük gelir düzeyi ve orta gelir düzeyi arasında düşük gelir aleyhine olduğu görülmektedir. Ayrıca yüksek gelir düzeyi ile düşük gelir ve orta gelir düzeyi arasında yüksek gelir lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Mevcut bulgu, ekonomik sıkıntıların yarattığı umutsuzluk ve kaygı karşısında bireyin çareyi paranormal olgu ve olaylarda aramasına bağlanabilir.

Araştırmaya İlişkin Nitel Bulgular

Paranormal İnanç Kavramının Çağrışımsal Yansımaları

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Paranormal inanç kavramının sizde oluşturduğu zihinsel çağrışımlar nelerdir?” şeklindeki soruya lisans öğrencilerinin verdiği yanıtlardan elde edilen bulgular tablo 8’de temalar halinde aşağıda verilmiştir. Bu temalara bakıldığında öğrencilerin paranormal inanç kavramına ilişkin farklı algılara sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 8

Lisans Öğrencilerinin Paranormal İnanç Kavramına İlişkin Zihinsel Algıları

<i>Tema 1. Paranormal İnançlara İlişkin Çağrışımlar</i>			
	<i>Alt Temalar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
G.1.	Totem, batıl inanç	9	30
G.2.	Özgür yaşam engeli	6	20
G.3.	Manevi duygular	15	50
Toplam		30	100

Tablo 8 incelendiğinde, çalışma grubunu oluşturan lisans öğrencilerinin yarısı (f-15), paranormal inanç kavramını yaşam sürecinde bilinçli amaç dışı bir eylem olarak (G.1., G.2) algıladıkları gözlemlenmektedir. Dolayısıyla lisans öğrencilerinin paranormal inanç kavramına ilişkin algılarının farklı oldukları söylenebilir. Bu algıları temsil eden, lisans öğrencilerine ilişkin görüş örneği aşağıda verilmiştir.

“4. sınıf tıp fakültesinde okuyan bir kadın doktor adayı olarak, paranormal kavramının anlamını bilmiyordum. Ancak formunuzdaki bilgilendirmeyi görünce sorunuza cevaplamak istedim. Bana göre paranormal inanç kavramı, sadece insan yaşamının sınırlarını daraltan, insanı belli bir noktaya hapseden bir engel çiti gibi bir şey. Bu engelleri aşamadığımızdan dolayı birbirimizi aynı görmediğimizi düşünüyorum” (Lisans Öğrencisi, 17).

Paranormal İnançlar ve Toplumsal Kalkınma

Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Bir toplumun kalkınmasında paranormal

inançların etkili olduğunu düşünüyor musunuz, neden?” şeklindeki soruya çalışma grubunu oluşturan lisans öğrencilerinin vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgular tablo 9’da temalar şeklinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 9***Paranormal İnançların Toplumsal Kalkınmaya Yansımalarına İlişkin Algılar******Tema 2. Paranormal İnançlar ve Toplumsal Kalkınma***

<i>Alt Temalar</i>		<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Evet</i>	G.1. Amaçta duygusal birleşme	3	10
	G.2.İnanç temelli farkındalık oluşturma	6	20
	G.3. Dünya düzenin getirdiği zorunluluk	9	30
<i>Hayır</i>	G.1.Ön yargı temelli yaşamı teşvik	12	40
<i>Toplam</i>		30	100

Tablo 9 incelendiğinde, çalışma grubunu oluşturan lisans öğrencilerinin çoğunluğunun (f-18), paranormal inanç kavramının toplumsal kalkınma üzerinde etkili olduğunu geri kalan öğrencilerin (f-12) etkili olmadığına ilişkin görüş bildirerek bu görüşlerini alt temalarda da görüldüğü biçimde gerekçelendirdikleri gözlemlenmektedir. Bu gerekçeleri içeren örnek görüşler aşağıda verilmiştir.

“Paranormal inançların toplumsal kalkınma üzerinde etkili olmadığını söylemek, dünyanın siyasi ve ekonomik tarihini inkâr ve reddetmek etmek anlamına gelir. Tarih bölümünde okuyan bir öğrenci olarak, dünyanın dününü, bugününü ve yarını şekillendiren en önemli kavramın paranormal inanç kavramı olduğunu düşünüyorum. Geçmişte yaşanan din ve mezhep temelli savaşlar, bugünde yaşanıldığı gibi yarında yaşanılacaktır. Bu yaşanan savaşlarda toplumsal kalkınmayı olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum” (Lisans Öğrencisi, 22).

“Paranormal inanç ile toplumsal kalkınma arasında bir ilişkiden bahsetmek bana göre çok mantıklı bir durum değil. Çünkü paranormal inanç, bireysel veya toplumsal hazzı, eğlenceyi ya da bağlılığı ifade eden bir etkinlikler bütünüdür. Günümüzde inanç temelli yaklaşımı temele alarak kalkınmayı açıklayan bütün teori, kuram ve görüşleri reddederek bir iktisat öğrencisi olarak diyorum ki, bilinçli bir eğitim sürecinden geçerek öğreniminizi tamamlarsanız bireysel olarak zaten kalkınmanın zirvesine ulaşmışsınızdır. İnanç kalkınma önünde sadece bir yanlış neden veya ön yargıdır” (Lisans öğrencisi, 4).

Paranormal İnançlarının Günlük Hayattaki Yansımaları

“Paranormal inançların günlük yaşamdaki yansımaları sizce nelerdir?” şeklinde yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan son soruya lisans öğrencilerinin vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgular tablo 10’da verilmiştir. Tablo 10’a bakıldığında lisans öğrencilerinin, paranormal inançların günlük yaşama yansımaları konusunda farklı algılara sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 10*Paranormal İnançların Günlük Yaşama Yansımalarına İlişkin Algılar*

<i>Tema 3. Paranormal İnançlar ve günlük Yaşam</i>			
	<i>Alt Temalar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
G.1.	Farklı kavram ve gruplarının ortaya çıkışı	9	30
G.2.	Merak ve sorgulamada artış	6	20
G.3.	Model ve numunelere aşırı ilgi	10	33.3
G.4.	İnanç etkinlikleri dijital taşıma ve uygulamalarını takipte artış	5	16.7
Toplam		30	100

Tablo 10'da paranormal inançların günlük yaşama yansımalarına ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde, lisans öğrencilerinin farklı algılara sahip oldukları söylenebilir. Bu algıları içeren örnek görüşler aşağıda verilmiştir.

“İlahiyat fakültesi öğrencisi olarak, bu sorunun çok önemli bir soru olduğunu düşünüyorum. Çünkü günümüz dünyasında özellikle genç nüfus arasında yaygınlaşan bir kavram olan deizm, inanç kavramının iyi temellendirilmemiş olmasından kaynaklanıyor. Bu kavramın günümüz dünyasında günlük yaşamda yaygınlaşması, toplumsal temelde din temelli bir ayrışmayı tetiklediğini söyleyebilirim” (Lisans öğrencisi, 29).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Normal dışı veya normal ötesi anlamına karşılık gelen paranormal, geçmişten günümüze değin gerek geleneksel gerekse modern toplumlarda görülen psikolojik ve sosyolojik bir olgudur. Nedeni sorgulanmadan kabul edilen, bilimsel bir dayanağı olmadan aktarılan öğretiler ile istemsizce verilen tepkiler bireylerin günlük hayatında varlığını korumaktadır. Bu nedenle paranormal inançların bireyleri nasıl etkilediğini incelemek önem taşımaktadır. Mevcut çalışmada lisans öğrencilerinin paranormal inançları çeşitli değişkenler ve görüşleri çerçevesinde incelenmiştir. Cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim görülen fakülte, ailenin aylık geliri, yaşamının çoğunluğunun geçirildiği yerleşim yeri değişkenlerinin öğrencilerin paranormal inançlarını ne derecede etkilediği, değişkenler arasında anlamlı farklılıkların tespiti, paranormal ile ilgili görüşleri çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır.

Araştırma bulguları lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırmanın nitel bölümünden elde edilen bulgular da bu sonucu kanıtlar niteliktedir. Lisans öğrencilerinin paranormal inanç kavramını yaşam sürecinde bilinçli amaç dışı bir eylem olarak algılamaları, ilgili literatürde yapılan tanımlamalarla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Nitekim kaynağı ilkel dönemlerde bulunan fakat 21. yüzyılın modern toplumlarında da görülen ve eğitim düzeyi yüksek bireylerde paranormal inanca olan eğilim görülmektedir. Hâlbuki yapılan araştırmalarda paranormal inançların bilimsellikle, akılla ve dinsel inançla ilişkisi olmadığı

vurgulanmaktadır (Koruk, 2017). Bu durumda paranormal inançların eğitim düzeyi ve yaşanan toplum anlayışları ile ilişkili olması beklenen bir sonuçtur. Bu ilişkiye bağlı olarak paranormal inançların araştırmanın örneklem grubu olan lisans öğrencilerinin hayatlarında yer bulması istenmeyen bir durumdur. Ayrıca lisans öğrencilerinin paranormal inanç kavramına ilişkin dikkat çekici algılara sahip olduğu görülmektedir.

Paranormal inanç düzeyleri ile doğrudan ve dolaylı ilişkiye sahip bir diğer değişken ise cinsiyettir. Bu çalışmada kadın öğrencilerin paranormal inanç düzeyleri ile erkek öğrencilerin paranormal inanç düzeyleri karşılaştırıldığında sonucun erkekler lehine olduğu ve bunun Arslan (2004), Wiseman ve Watt (2005), Ayten ve Köse (2009) ile Sarman (2020) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları ile aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Buna karşın Kyendyebai (2016) paranormal inanç düzeyinin kadın ve erkek arasında bir fark saptamamıştır. Bu doğrultuda kadınların erkeklere nispeten batıl ve paranormal inançlara daha çok eğilimli oldukları söylenebilir. Cinsiyete göre bu farkın nedenleri, doğrudan mevcut araştırmanın konusu olmasa da farklı araştırmalarda paranormal inançların oluşumunda korku, kaygı, geleceği bilme arzusu, durum ve olayları kontrol etme veya değiştirme isteği gibi önemli unsurların, erkeklere oranla kadınlarda daha güçlü olduğu şeklinde gerekçelerle açıklanmaktadır (Koruk, 2017).

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi paranormal olgu ve olaylara inanma durumunu etkileyebilmektedir. Araştırmanın önemli sonuçlarından bir diğeri de 1. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin paranormal inançlara daha fazla eğilimli olduğudur. Mevcut çalışmanın aksine Sarman (2020) öğrencilerin sahip oldukları paranormal inançlar ile öğrenim gördükleri sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin sınıf kademesi ilerledikçe ve aldıkları eğitimler de göz önünde bulundurularak donanımlı hale gelmesi ve bu doğrultuda üniversitenin ilk yıllarında paranormal olgu ve olaylara inanırken, son yıllara doğru bu olgu ve olgulara yönelik inanç eğilimlerinin azalması söz konusudur.

Paranormal eğilim düzeyi üzerindeki etkilerin anlaşılması açısından bireylerin öğrenim gördükleri bölümler de çalışma için oldukça önem arz etmektedir. Ölçeğin uygulanması sırasında bireylerin öğrenim gördükleri bölümleri göz önünde bulundurularak katılımcılara ulaşılmıştır. Bu bağlamda çalışmada paranormal inançlar ile okuduğu bölüm arasındaki ilişkinin İslami İlimler bölümünde okuyan öğrencilerin paranormal inanç düzeyinin daha yüksek olduğu, Tıp fakültesinde okuyan öğrencilerin paranormal inanç düzeyinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç Arslan (2011), Lindeman ve Aarnio (2006) ulaştığı sonuçlarla uyum sağlamaktadır. Bununla beraber paranormal inanç düzeyini öğrenim görülen bölüm açısından inceleyen

bazı çalışmalarda, bireylerin paranormal inançları ile okuduğu bölüm arasında bir farklılık bulunmamıştır (Kyendyebai, 2016). Üniversitelerde öğrencilere bilimsel bilgiler aktararak, bilgiye ulaşabilen, bilginin güvenilirliğini sorgulayabilen ve bilgiyi sunabilen bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. İslami ilimler bölümünde okuyan öğrencilerin paranormal inançlara eğiliminin daha yüksek olması ise fakültenin özellikle dini paranormal inancın kapsamında yer alan olgu ve durumlara olan sıkı bağlılığı ile açıklanabilir. Ayrıca İslam toplumlarında da daha çok dini paranormal fenomenler görülürken, dini inançlardan çok etkilenmeyen toplumlarda gelenekselleşmiş paranormal inançları görülmektedir (Koruk, 2017).

Paranormal inançlar toplumun her kesimini etkisi altına aldığı gibi farklı gelir seviyesine sahip bireylerde de etkili olmaktadır. Bu araştırmada lisans öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirleri ile paranormal inanç düzeyleri karşılaştırıldığında sonuçlar, düşük gelire sahip ailelerinin çocuklarının paranormal inanç düzeyinin daha yüksek olduğu, yüksek gelire sahip ailelerinin çocuklarının paranormal inanç düzeyinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber bireylerin paranormal inançlara eğilim göstermelerinin sosyoekonomik düzeyi açısından inceleyen bazı çalışmalarda ise sosyoekonomik seviyesi arttıkça paranormal inançlara inanma eğilimlerinde azalma görüldüğüne ilişkin bulgular mevcuttur (Arslan, 2004). Dolayısıyla gelir düzeyi azaldıkça bireylerin paranormal inanç düzeylerinin artması, kendilerini bilimsel yönden donanımlı hale getirmeme, edindikleri bilgiyi sorgulamama, çoğunluğun fikrini benimse, mevcut durumu kabullenme gibi nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Paranormal inançlar, yaşanan bölgeye göre değişebilmektedir (Farooq, 2012). Toplumun benimsediği inançlar ve inandıkları unsurlar bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri yerler ile doğrudan ilişkilidir (Eren, 2007). Dolayısıyla bireylerin yaşadıkları yerleşim yerleri ile paranormal inanç düzeyleri karşılaştırılmaktadır (Sarman, 2020). Bu doğrultuda il, ilçe, köy, kasaba gibi farklı şehirde yaşayan bireylerin paranormal inanç düzeylerinde farklılık olması beklenmektedir. Araştırmada lisans öğrencilerinin yaşadıkları yerleşim yeri değişkenine göre paranormal inanç düzeyleri incelendiğinde, ilçe/kasaba yaşayan öğrencilerin aleyhine anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bireyler buldukları çevreye uyum sağlamak için paranormal inançlara yönelebilmektedir (Ayten ve Köse, 2009). Ayrıca küçük yerleşim birimlerinde çoğunluk tarafından kabul edilen bir paranormal inançlara uygun davranmayan bireylerin dışlanacağı kaygısıyla bireylerin bu inançlara göre uygun davranarak çoğunluğa uyum sağlama isteği göstermektedir. Nitekim bireylerin birbirini etkileme durumu özellikle ilçe/kasaba gibi küçük yerleşim birimlerinde daha hızlı olduğu için paranormal inanç eğilimleri diğer yerleşim birimlerine göre daha yüksek olabilir.

Öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde, öğrencilerinin yarısından fazlasının paranormal inanç kavramının toplumsal kalkınma üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Toplumun sosyal varlıkları, siyasi, ekonomik ve kültürel yapısı o bölgedeki paranormal inançları biçimlendirdiği (Arslan, 2011; Koruk, 2017) gibi paranormal inançlarımız da toplumu biçimlendirebilmektedir. Ayrıca paranormal inançların günlük yaşama yansımalarına ilişkin lisans öğrencileri farklı kavram ve gruplarının ortaya çıkışı, merak ve sorgulamada artış, model ve numunelere aşırı ilgi, inanç etkinlikleri dijitale taşıma ve uygulamalarını takipte artış gibi dikkat çekici algılara sahip oldukları tespit edilmiştir. Nitekim, küresel toplumlar insanlar arasındaki ilişkileri desteklemede ve sosyal medya kullanımlarında paranormal olgulardan faydalanmaktadır (Robertson, 2003).

Sonuç olarak lisans öğrencilerinin paranormal inanç düzeylerinin cinsiyet, ailelerinin gelir düzeyi ve yaşamlarının çoğunluğunun geçirildiği yerleşim yeri, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve fakülte gibi değişkenler ile doğrudan ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu değişkenler arasındaki ilişkilerin paranormal inançlar üzerinde ortaya konması literatürde paranormal inanç düzeyi ile ilişkili değişkenlerin anlaşılmasına önemli katkı sunmuştur. Ayrıca yapılan görüşmeler sonucunda, lisans öğrencilerinin paranormal inanç kavramına yönelik dikkat çekici algılara sahip oldukları, paranormal inanç kavramının toplumsal kalkınma üzerinde etkili olduğunu ve paranormal inançların günlük yaşama çeşitli açılardan yansıdığını belirttikleri tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda, ele alınan değişkenlere yönelik lisans öğrencileri ile geniş ölçekli görüşmeler yapılarak paranormal inançlarının nedenleri belirlenebilir. Ayrıca öğrencilere üniversitelerde verilecek bilimsel eğitim ile kendilerini donanımlı hale getirecek ortamlar oluşturulabilir.

Etik Kurul İzin Bilgisi: *Bu araştırma, Bartın Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulunun 29/03/2023 tarihli, E-23688910-050.01.04-2300030970 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.*

Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi: *Yazarların beyan edeceği bir çıkar çatışması yoktur.*

Yazar Katkısı: *Araştırmanın yürütülmesi sürecinde eşit oranda katkı sağlamışlardır.*

Kaynakça

Arslan, M. (2004). Kişilerin batıl inanç kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6), 9-34.

- Arslan, M. (2010). Paranormal inanç ölçeğinin Türkçe versiyonunun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 23-40.
- Arslan, M. (2011). *Paranormalizm ve din*. Bilsam Yayıncılık.
- Arslan, M. (2015). Postmodern yeni dinsel kimlik ve paranormal inançlar. *Milel ve Nihal*, 12(2), 55-72. <https://doi.org/10.17131/milelnihal.88195>
- Ayten, A. ve Köse, A. (2009). Bâtıl inanç ve davranışlar üzerine psikososyolojik bir analiz. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(2), 45-70.
- Bell, D. (2006). *Kutsalın dönüşü*, (A. Köse, Çev.). Laik ama kutsal. Etkileşim Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi, 1977).
- Broad, C. D. (1953). The relevance of psychical research to philosophy. In J. Ludwig (Ed.), *Philosophy and parapsychology* (pp. 43- 63). Buffalo, NY: Prometheus
- Creswell, J. W. ve Clark, V. L. P. (2014). *Karma yöntem araştırmaları: tasarımı ve yürütülmesi*. (Y. Dede ve S. B. Demir, Çev.). Anı Yayıncılık. (Orijinal eserin basım tarihi, 2004).
- Çelebi, N., Vurankonak, T. T. ve Hasekioğlu Turgut, I. (2015). İlkokul ve ortaokullarda öğretmenlerin ödül sistemine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 75 -104.
- Emmons, C. F., & J. Sobal. (1981). Paranormal beliefs: Functional alternatives to mainstream religion? *Review of Religious Research* 22(4), 301-12. <https://doi.org/10.2307/3509764>
- Eren, S. (2007). İnanç ve sosyo-kültürel çevre etkileşimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(1), 129-152.
- Farooq, A. V. (2012). Prevalence of superstitions and other supernaturals in rural Punjab: A sociological perspective. *A Research Journal of South Asian Studies*, 27(2), 335-344.
- Hergovich, A., Schott, R., & Arendasy, M. (2008). On the relationship between paranormal belief and schizotypy among adolescents. *Personality and Individual Differences*, 45(2), 119-125. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.03.005>.
- Irwin, H. J. (1993). Belief in the paranormal: A review of the empirical literature. *Journal of the American Society for Psychical Research* 87(1), 1-39.
- Koruk, Z. (2017). *Farklı eğitim düzeyleri bakımından paranormal inançların karşılaştırmalı olarak incelenmesi: Adana örnekleme*. [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kyendyebai, G. (2016). *Üniversite öğrencilerinde batıl ve paranormal inanç algısı üzerine bir çalışma: Çanakkale örneği*. [Yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Lindeman, M., & Aarnio, K. (2006). Paranormal beliefs: Their dimensionality and correlates. *European Journal of Personality*, 20(7), 585-602. <https://doi.org/10.1002/per.608>

- Miller, A. S., & Hoffmann, J. P. (1995). Risk and religion: An explanation of gender differences in religiosity. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 63-75. <https://doi.org/10.2307/1386523>.
- Robertson, R. (2003). Küreselleşme ve geleneksel dinin geleceği. *Dini Araştırmalar*. (İ. Çapçioğlu, Çev.). 6 (17), 351-360.
- Sarman, Ş. N. (2020). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının paranormal inançları*. [Yüksek lisans tezi, Necmeddin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Sheils, D., & P. Berg. (1977). A research note on sociological variables related to belief in psychic phenomena. *Wisconsin Sociologist*, 14(Winter), 24-31.
- Tobacyk, J. J. (2004). A revised paranormal belief scale. *The International Journal of Transpersonal Studies*, 23(23), 94-98.
- Wiseman, R., & Watt, C. (2006). Belief in psychic ability and misattribution hypothesis: A qualitative review. *The British Psychological Society*, 97, 323-338.
- Wuthnow, R. (1978). *Experimentation in American religion*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Evaluation of Paranormal Belief Levels of Undergraduate Students

Ülkü ULUKAYA ÖTELEŞ¹, Erol KOÇOĞLU² and Fatıma Betül DEMİR³

Abstract

Paranormal beliefs are non-sensory phenomena such as astrology, superstition, and unusual life forms that cannot be explained scientifically. Although these phenomena are effective on the lifestyles of societies, they cause some societies to have outdated attitudes and behaviors. This situation makes it difficult for societies to adapt and develop to the scientific world. Paranormal beliefs come to the fore especially in shaping the lifestyles and futures of young people. It is thought that a significant part of the young population is at the undergraduate level and that the young people at this level can more consciously evaluate paranormal beliefs, which are phenomena and situations that have no equivalent in science. In this study, it was aimed to determine and evaluate the paranormal belief levels of undergraduate students. The quantitative study group of this research, which was designed with a parallel mixed method design, consists of 357 undergraduate students and the qualitative study group consists of 30 undergraduate students. "Paranormal Belief Level Scale" and "Semi-Structured Interview Form" were used as data collection tools in the research. In the analysis of the obtained quantitative data, t-test from parametric tests, ANAVO; Content analysis was used in the analysis of qualitative data. According to the results obtained from the research, it is seen that the paranormal beliefs of undergraduate students are moderate and differ in the context of various variables (gender, class level, etc.). In addition, undergraduate students stated that paranormal beliefs have various reflections on their daily lives. In line with these results, scientific education to be given to students can contribute to their critical evaluation of paranormal beliefs.

Article Details

Research Article

Received

17/05/2023

Accepted

17/10/2023

Published

15/01/2024

Key words

Evaluation,
Paranormal
belief,
Undergraduate
students

¹ Muş Alparslan University, ORCID: 0000-0002-5780-2034, u.ulukaya@alparslan.edu.tr

² İnönü University, ORCID: 0000-0003-4595-2892, erolakademi@gmail.com

³ Bartın University, ORCID: 0000-0002-3573-6160, bdemir@bartin.edu.tr

Suggested Citation:

Ulukaya Öteleş, Ü., Koçoğlu, E. & Demir, F. B. (2024). Evaluation of paranormal belief levels of undergraduate students. *Pamukkale University Journal of Education*, 60, 96-113. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1298564>

Introduction

Contrary to criticism, questioning, independent and research-based learning, the concept of paranormal belief is similar to dogmatic thinking. Both ways of thinking have been criticized throughout the historical process. However, these ways of thinking, especially paranormal beliefs, have survived to the present day. In this context, the concept of paranormal belief should be evaluated with an approach away from prejudices. It can be stated that the existence of many societies that base their successes, achievements and rewards on the paranormal belief view they have, makes it necessary to reevaluate paranormal beliefs. In addition, in today's world, with the development of technology, paranormal beliefs have also found a place in digital environments. However, it is thought that the developments in science and technology will eliminate paranormal beliefs. In the context of examining this contradiction, it is thought that it is important to evaluate the views of undergraduate students on paranormal belief.

Paranormal Belief

Postmodernism has made its impact mainly on politics, art and architecture, but over time it has also led to changes in the religious field. Although this current of thought emerged as an antithesis of modernism and questioned the basic principles on which it is based, it could not actually answer the insecurity of humanity towards the future and the search for meaning. In particular, the emphasis on individualization made by postmodernism has left the people of the 21st century alone and helpless in the face of the problems experienced. Individuals have found the remedy based on religious phenomena in the face of the increasingly complex and uncertain structure of the world they live in. As Bell (2006) states, "the return of the Holy" is experienced and new religious forms and religious phenomena emerge. The acceptance of these phenomena makes the world more meaningful for people. Thus, an animistic world order emerges. This new world order does not comply with mechanical and scientific laws and cannot be reduced to materialism (Arslan, 2015; Hergovich et al., 2008). Moreover, it is based on paranormal phenomena.

The word paranormal consists of the prefix "para-", the prefix para- comes from ancient Greek and means "outside of something" and "beyond". As a paranormal term, it is used to describe astrology, magic, fortune-telling, superstition, unusual life forms, spiritism, telepathy, telekinesis and extrasensory phenomena that cannot be included within the limits of natural laws and cannot be explained scientifically (Arslan, 2011, p. 14). Therefore, it can be said that belief in the paranormal violates the basic limiting principles of science (Broad, 1953).

Paranormal beliefs fall into two different basic dimensions. These are paranormal beliefs based on traditional religious beliefs and classical non-religious paranormal beliefs. Paranormal beliefs based on traditional religious beliefs; classical non-religious paranormal beliefs, while they include phenomena such as heaven, hell, demons, devils, angels and the hereafter; It includes phenomena such as psi, witchcraft, superstition, spiritualism, extraordinary life forms, and premonition. Considering the separation of paranormal beliefs into two basic dimensions, researchers have begun to produce theories for the formation of paranormal beliefs. These theories are adaptation and agency theories (Arslan, 2011; Tobacyk, 2004). Adaptation theory recognizes that there is a strong link between religious belief and paranormal belief. In this respect, it is accepted that people with high religious identities also have high paranormal beliefs (Arslan, 2011). However, the study by Irwin (1993, p. 13) indicates that the particular religion or sect defined by the individual has nothing to do with paranormal belief. Wuthnow (1978, p. 71) argues that there is a similarity between religion and paranormal beliefs. In the agency theory, it is argued that people with weak religious beliefs or people who do not have any religious beliefs will adopt paranormal beliefs more. Thus, the understanding that paranormal beliefs can be a functional alternative to religion is accepted. As a matter of fact, people who do not have a religious belief are expected to need an alternative set of ideas that will answer the questions that religion answers (Arslan, 2011; Emmons & Sobal, 1981).

It is seen that there are studies supporting and refuting the theories that the relationship between religion and paranormal belief is negative or positive. In this context, it would be wrong to say that one of these theories is stronger than the other. However, it would not be wrong to say that both religion and paranormal beliefs accept common non-scientific phenomena and share principles that go beyond the boundaries of science (Arslan, 2011).

One of the most important factors in the spread of paranormal beliefs, which find a place for itself in traditional religions and new religious forms, is the helplessness of people to make sense of themselves and the universe. From the past to the present, people have preferred to take shelter in the existence of the unknown against the questions that they cannot find answers to. Another reason for this situation is that the efforts of the modern world to liberate and individualize individuals actually push them into loneliness. Individuals who could not find solutions to their problems on their own turned to mystical powers, legends and new religious forms in the face of the soulless side of the rational world. As a matter of fact, paranormal beliefs; It comes into play as a mechanism that helps the individual to protect and relax himself in the face of events and situations that cause anxiety, pose a risk and

cause uncertainty, and can meet the psychological needs of the person. Many studies by scientists support this idea (Arslan, 2011; Miller & Hoffman, 1995). This interest and need of the individual was noticed by the media and paranormal beliefs began to be used as capital. Nowadays, it is possible to frequently see novels, movies and advertisements shaped around paranormal phenomena. Paranormal beliefs, which increase their influence and power through the media and mass media, have actually existed since the emergence of humanity (Arslan, 2011).

As a result, paranormal phenomena continue to exist from past to present and can open up a living space in all cultures. These beliefs are mostly associated with religion. Paranormal beliefs that people develop against phenomena and situations that they cannot control, especially the fear of death, may differ from culture to culture, and common paranormal beliefs can be shared in different cultures. It can be said that the structure of globalization that supports intercultural relations and the use of paranormal phenomena by social media as a capital are effective in the relevant situation. As a matter of fact, globalization has a traditional, encouraging aspect (Robertson, 2003). In this direction, the aim of this study is to examine the paranormal belief levels of undergraduate students in terms of various variables and to evaluate their views on paranormal beliefs. For this purpose, answers to the following questions are sought:

- 1) What is the paranormal belief level of undergraduate students?
- 2) Do undergraduate students' paranormal belief levels differ in terms of various variables (gender, class level, place of residence where most of life is spent, faculty of study, family income level)?
- 3) What are undergraduate students' views on paranormal beliefs?

Method

Research Design

The research, the convergent-parallel design, in which the quantitative and qualitative research method stages are utilized simultaneously, was also used in the study. Equal priority is given to convergent-parallel design, quantitative and qualitative methods, and data analysis is kept separate from each other. The obtained results are combined while making the general interpretation (Creswell & Clark, 2014). In the quantitative part of the current study, a 27-item paranormal belief scale developed by Aslan (2010) was used to determine the paranormal belief level of undergraduate students. In the qualitative aspect of the study, a semi-structured interview form consisting of open-ended questions was used to get the opinions of undergraduate students about paranormal beliefs prepared by the researchers. In the qualitative aspect of the study, a semi-structured interview form consisting of

open-ended questions was used to get the opinions of undergraduate students about paranormal beliefs prepared by the researchers.

Study Group

The study group of the research consists of undergraduate students studying in 7 different faculties of 3 state universities in Turkey in the 2022-2023 academic year. A total of 357 undergraduate students in 1st, 2nd, 3rd and 4th years in the study group constitute the sample of the research. Easily accessible case sampling is a type of sampling that provides convenience to researchers in terms of distance, time and cost (Yıldırım & Şimşek, 2016). In order to support the quantitative dimension of the research, semi-structured interviews were conducted with 30 undergraduate students who were randomly selected among the students participating in the quantitative section.

Table 1

Descriptive Statistics Results for the Study Group

Gender	n	%
Female	201	56.3
Male	156	43.7
Total	357	100
Grade level		
1st year	115	32.2
2nd year	75	21.0
3rd year	69	19.3
4th year	98	27.5
Total	357	100
Faculty		
Faculty of Education	189	52.9
Faculty of Arts and Sciences	30	8.4
Faculty of Engineering	26	7.3
Faculty of Medicine	34	9.5
Faculty of Pharmacy	30	8.4
Faculty of Economics	19	5.3
Faculty of Islamic Sciences	29	8.1
Total	357	100
Total Monthly Income of Family		
Low income (8.500-15.000)	145	40.6
Middle income (15.001-30.000)	162	45.3
High income (30.001 and above)	50	14.0
Total	357	100
Place of Residence Where Most of Life is Spent		
Metropolitan city	133	37.3
City	89	24.9
District/town	78	21.8
Village	57	16.0
Total	357	100

The data in Table 1 is show that 56.3% of the undergraduate students participating in the research are female; It is seen that 43.7% are male. When the grade levels of the undergraduate students are examined, it is seen that the 1st year students have the highest percentage with 32.2%, and this is followed by the students in their 4th year (27.5%), the 2nd year (21.0%) and the 3rd year (19.3%) respectively. It is seen that the students studying at the faculty of education (52.9%) are the highest, while those studying at the faculty of economics are the lowest (5.3%). When the monthly family incomes of undergraduate students are examined, it is seen that the range of middle income (45.3%) has the highest percentage. Finally, it is seen that undergraduate students spend most of their lives in metropolitan cities (37.3%).

Data Collection Tools

In the study, the paranormal belief scale developed by Aslan (2010) and the semi-structured interview form prepared by the researchers by taking expert opinion were used. The scale used in the research was created by translating the items in the paranormal belief scale developed by Tobacyk (1983) into Turkish, either verbatim or with revisions. The scale consists of 27 items in 2 basic dimensions. These dimensions are traditional Islamic paranormal beliefs ($\alpha = .89$) and classical paranormal beliefs ($\alpha = .78$). The scale was prepared according to the 5-point system. In the present study, the Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was found to be $\alpha = .93$.

In the qualitative dimension of the research, an open-ended semi-structured interview form was used. First, a pool of questions was created by examining the studies in the literature by the researchers. The questions were presented to expert opinions and corrections were made in line with their opinions. The final semi-structured interview form consists of three open-ended questions.

This research was conducted by Bartın University, Social Sciences and Humanities Ethics Committee dated 29/03/2023, E-23688910-050.01.04-2300030970 it was carried out with the permission obtained by the numbered decision.

Data Collection and Analysis

The quantitative and qualitative data collection tools of the research were transferred to the Google Forms system. The online form created by the researchers was delivered to undergraduate students studying in different faculties of 3 state universities in Turkey. Data collection was carried out in the 2022-2023 academic year.

The obtained data were transferred to the computer environment in order to perform statistical operations. In the first stage, the normal distribution feature of the data was examined and it was seen that the data had a normal distribution. In the analysis of quantitative data, SPSS

was used and analyzed with t-test and ANOVA. Tukey HSD test was employed to determine the source of the difference within the scope of ANOVA results. In order to support the research in the qualitative dimension, the opinions taken from the undergraduate students with the semi-structured interview form were analyzed by the content analysis technique and given in the findings section in tabular form. Opinions combined under similar themes in the given tables G.1., G.2. and G.3. given by coding. Sample opinions were presented by coding as "Undergraduate student-row number". In order to ensure the validity of the research, the measurement tool should accurately measure the phenomenon it aims to measure and the researcher should observe the researched phenomenon as it is and as impartially as possible (Çelebi et al., 2015; Yıldırım & Şimşek, 2011). In this context, data were collected with measurement tools in accordance with the purpose of the current research.

Findings

Quantitative Findings of the Study

Findings Regarding Paranormal Belief Level

The table showing the paranormal belief levels of undergraduate students is given below.

Table 2

Paranormal Belief Levels of Undergraduate Students

Variable	\bar{X}	Ss
Paranormal Belief Level	3.18	.827

As seen in Table 2, the overall mean paranormal belief level of undergraduate students was determined as $\bar{X}=3.18$. According to this finding, it can be said that the paranormal beliefs of the students are moderate.

Findings Regarding the Relationship between Paranormal Belief Level and Gender Variable

The table showing the results of the t-Test, which was conducted to determine the relationship between the paranormal belief levels of undergraduate students according to gender, is given below.

Table 3

T-Test Results of Undergraduate Students' Paranormal Belief Levels by Gender Variable

Variable	Gender	n	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Paranormal B.L.	Female	201	3.36	.878	355	5.844	.00
	Male	156	2.86	.717			

When Table 3 is examined, it has been determined that the paranormal belief levels of undergraduate students differ significantly in terms of gender ($t_{(355)} = 5.844$ $p < .05$). As a matter of fact, according to the average scores, the average score of women's paranormal belief ($\bar{X} = 3.36$) is higher than the mean score of men ($\bar{X} = 2.86$). This can be explained by the fact that women have a higher desire to know the future than men, and that they include astrology and fortune-telling more often in their lives. Furthermore, recognizing superstitions and respecting them in their social life can also be effective. In fact, the main reason for the emergence of paranormal beliefs can be thought of as the effort to create meaning in the face of situations where human beings cannot make sense, are afraid and helpless. It is seen that the difficulties and problems faced by women in all areas of social life are greater than those faced by men. As a matter of fact, while women are worn out by child care and housework at home in their private space, they may be compared with men and become subject to injustice in the public space. The problems, anxieties and feelings of helplessness she experiences may push the woman towards believing more in paranormal phenomena. As a matter of fact, while the care of children in the private area, which is a women's house, is worn out by housework, they can be compared with men in the public area and exposed to injustice.

Findings on the Relationship between Paranormal Belief Level and Grade Level Variable

The table showing the results of ANOVA conducted to determine the relationship between undergraduate students' paranormal belief levels according to grade level is given below.

Table 4

ANOVA Test Results of Undergraduate Students' Paranormal Belief Levels by Grade Level Variable

Grade level	n	\bar{X}	SS	Source of variation	Sum of squares	of Sd	Mean Squares	F	P	Sig.Diff.
1 st year	115	3.58	.898	Between groups	58.635	3	19.545	37,220	.00	2,3,4-1
2 nd year	75	3.20	.536	Within groups	185.367	353	.525			4-2
3 rd year	69	3.21	.716	Total	244.002	356				4-3
4 th year	98	2.54	.622							

When Table 4 is examined, the paranormal belief levels of undergraduate students differ in the context of the class variable ($F_{(3-353)} = 37.220$; $p < .05$). When the average scores are examined, it is seen that the highest average belongs to the 1st year students ($\bar{X} = 3.58$). 1st year students are followed by 3rd year students ($\bar{X} = 3.21$), 2nd year students ($\bar{X} = 3.20$) and 4th year students ($\bar{X} = 2.54$). According to the results of the

Tukey test, which was conducted to determine between which groups the difference was, there was significant difference between which groups the 1st year student and the 3rd, 4th and 5th grades, against the 1st graders, between the 2nd and 4th year students in favor of the 4th year students, between the 3rd year students and the 4th year students in favor of the 4th year students. In this context, it can be said that paranormal beliefs of the students decreased in parallel with the increase in the process of staying at the university. There are no facts and situations that cannot be explained scientifically and have no equivalent in science in universities. In this context, individuals who believe in paranormal phenomena and events in the first years of university education may lose their belief in these facts and phenomena with the increase in the duration of their education at the university.

Findings on the Relationship between Paranormal Belief Level and the Place of Residence where Most of Life was Spent

The table showing the results of the ANOVA conducted to determine the relationship between the paranormal belief levels of undergraduate students according to the place of residence where most of their lives are spent is given below.

Table 5

ANOVA Test Results of Undergraduate Students' Paranormal Belief Levels by Place of Residence where Most of Life is Spent

Place of Res.	n	\bar{X}	SS	Source of variation	Sum of squares	Sd	Mean Squares	F	p	Sig.Diff.
Metro city	133	2.93	.775	Between groups	11.946	3	3.082	6.057	.00	1-2 1-3
City	89	3.23	.817	Within groups	232.056	353	.657			
District/town	78	3.40	.823	Total	244.002	356				
Village	57	3.14	.862							

The ANOVA results in Table 5 show that the paranormal belief levels of undergraduate students differ according to the place of residence where most of their lives are spent ($F_{(3-353)} = 6.057$; $p < .05$). In terms of average scores, the average ($\bar{X} = 3.40$) of undergraduate students living in the district/town was determined to be the highest. After the district/town, the highest averages are respectively city ($\bar{X} = 3.23$), village ($\bar{X} = 3.14$) and metropolitan-city ($\bar{X} = 2.93$). When the source of the difference is examined, a significant difference has been determined between the city and the metropolitan city in favor of the metropolitan, and between the district/town and the metropolitan city against the county/town. The number of educated individuals is higher in metropolitan areas than in cities and districts/towns. The education

received by the individual can influence the belief in paranormal phenomena and events. In addition, the interaction of individuals with each other may be faster in small settlements. Individuals who believe in paranormal phenomena and events can influence others in small settlements.

Findings on the Relationship between Paranormal Belief Level and The Faculty

The table showing the results of ANOVA conducted to determine the relationship between undergraduate students' paranormal belief levels according to the faculty of education is given below.

Table 6

ANOVA Test Results of Undergraduate Students' Paranormal Belief Levels by the Faculty Variable

Faculty	n	\bar{X}	SS	Source of var	Sum of squares	Sd	Mean squares	F	p	Sig. Diff.
Education	189	3.28	.531	Between groups	116,967	3	19.494	53.710	.00	3-4-5, 1
Arts and Sciences	30	3.07	.520	Within groups	127.035	353	3.63			4-5, 2
Engineering	26	2.76	.937	Total	244.002	356				4-3
Medicine	34	2.01	.21							2-3-4-5-6
Pharmacy	30	2.39	.282							1-2-3-4-5-6,7
Economics	19	3.70	1.04							
Islamic Sciences	29	4.36	.856							

When Table 6 is examined, it is seen that the paranormal belief levels of undergraduate students vary with regard to the faculty variable ($F_{(3-353)}=53.710$; $p<.05$). The average scores show that the faculty with the highest paranormal belief level is the Islamic Sciences ($\bar{X}=4.36$) and the lowest average is for the faculty of medicine ($\bar{X}=2.01$). When the source of the difference was examined, a significant difference was found between the faculty of education ($\bar{X}=3.28$) and engineering ($\bar{X}=2.76$), medicine ($\bar{X}=2.01$) and pharmacy ($\bar{X}=2.39$) against the faculty of education. A difference was found between the faculty of arts and sciences ($\bar{X}=3.07$) and the faculty of medicine and faculty of pharmacy against the faculty of arts and sciences, and between the faculty of engineering ($\bar{X}=2.76$) and the faculty of medicine against the faculty of engineering. A difference was found between the faculty of economics ($\bar{X}=3.70$) and faculties of arts and sciences, engineering, medicine and pharmacy against the faculty of economics, and finally between the faculty of Islamic sciences ($\bar{X}=4.36$) and all faculties in favor of Islamic sciences. This situation can be explained by the education offered in the faculties of the students. Engineering, medicine and pharmacy are

faculties that provide positive education. A low level of paranormal belief in the aforementioned faculties can be considered normal. However, despite the fact that the education of the faculty of economics is based on positive sciences, it is thought-provoking that the average of the paranormal belief level of the individuals educated in this faculty is high. On the other hand, the finding of the highest average in Islamic sciences in the context of paranormal belief can be explained by the close relationship of the faculty to the phenomena and situations, especially within the scope of religious paranormal belief.

Findings on the Relationship between Paranormal Belief Family Income Level and Income

The table showing the results of ANOVA conducted to determine the relationship between undergraduate students' paranormal belief levels according to their income level is given below.

Table 7

ANOVA Test Results of Undergraduate Students' Paranormal Belief Levels by Family Income Level Variable

Income	n	\bar{X}	SS	Source of variation	Sum of squares	Sd	Mean Squares	F	p	Sig.Diff.
Low income	145	3.25	.734	Between groups	12.468	3	6.234		.00	1-2
Middle income	162	3.18	.88	Within groups	231.534	353	.654	9.532		2-1, 3
High income	50	2.68	.743	Total	244.002	356				

When Table 7 is examined, it is seen that the paranormal belief family income level of undergraduate students differ with respect to the income level variable ($F_{(3-353)}=9.532$; $p<.05$). Average scores show that the group with the highest paranormal belief level is at the low income level ($\bar{X}=3.25$). It was determined that the group with a low level of paranormal belief was at a high income level ($\bar{X}=2.68$). When the source of the difference between the groups is examined, it is seen that low income level is against low income level between low income level and middle income level. In addition, a significant difference was found between high income level and low income and middle income level in favor of high income. The present finding can be attributed to the individual's search for a remedy in paranormal phenomena and events in the face of hopelessness and anxiety caused by economic difficulties.

Qualitative Findings of The Study

Associative Connotations on The Concept of Paranormal Belief

The answers given by the participants in the study group to the question “What are your mental associations triggered by the concept of paranormal belief?” were presented below in Table 8 as themes. Considering these themes, it can be said that students have different perceptions about the concept of paranormal belief.

Table 8

Mental Perceptions of the Study Group Regarding the Concept of Paranormal Belief

<i>Theme 1. Connotations on Paranormal Beliefs</i>			
	<i>Sub-Themes</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
G.1.	Talismans, superstitions	9	30
G.2.	Obstacle to living freely	6	20
G.3.	Spiritual feelings	15	50
Total		30	100

Table 8 reveals that half of the undergraduate students (f-15) who make up the study group perceive the concept of paranormal belief as a conscious aimless action (G.1., G.2) in their lives. Therefore, it can be said that undergraduate students' perceptions of the concept of paranormal belief are different. An example of the views of undergraduate students representing these perceptions is given below.

“As a female fourth-year medical student, I did not know the meaning of the concept of paranormal. However, when I saw the information in your form, I wanted to answer your question. To me, the concept of paranormal belief is like a barrier fence that only narrows the boundaries of human life and confines people to a certain point. I think we do not regard each other as the same because we could not overcome these obstacles” (Undergraduate Student, 17).

Paranormal Beliefs and Social Development

The answers given by the undergraduate students constituting the study group to the question in the semi-structured interview form prepared by the researchers, “*Do you think paranormal beliefs are effective in the development of a society, why?*” were analyzed by content analysis and the findings are presented below as themes in Table 9.

Table 9

Perceptions of The Reflections of Paranormal Beliefs on Social Development

<i>Theme 2. Paranormal Beliefs and Social Development</i>			
	<i>Sub-Themes</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Yes	G.1. Uniting emotionally around a common goal	3	10
	G.2. Creating faith-based awareness	6	20
	G.3. A necessity brought by the world order	9	30
No	G.4. Promoting living based on prejudices	12	40

<i>Total</i>	30	100
--------------	----	-----

Table 9 reveals that more than half of the majority of undergraduate students (f-18) who make up the study group stated that the concept of paranormal belief is effective on social development and the remaining students (f-12) stated that it is not effective and justified their views as seen in the sub-themes. Sample comments containing these justifications are given below.

“To say that paranormal beliefs do not affect social development is to refute and deny the world's political and economic history. As a student studying in the history department, I think that the most important concept shaping the world's past, present and future is the concept of paranormal belief. Religion and sect-based wars experienced in the past will be experienced tomorrow as they are experienced today. I think that these wars have a negative impact on social development” (Undergraduate Student, 22).

“It doesn't make much sense to me to talk about a relationship between belief in the paranormal and social development. Because paranormal belief is a set of activities that express individual or social pleasure, entertainment or devotion. Today, I reject all the theories, theories and views that explain development based on the belief-based approach, and as an economics student, I say that if you complete your education by going through a conscious education process, you have already reached the peak of development as an individual. Faith is just a false reason or prejudice in the face of development” (Undergraduate student, 4).

Reflections of Paranormal Beliefs in Daily Life

The answers given by the undergraduate students who made up the study group to the last question “*What do you think are the reflections of paranormal beliefs in daily life?*” in the semi-structured interview form were analyzed by content analysis and the findings are presented in Table 10. Table 10 reveals that undergraduate students have different perceptions about the reflection of paranormal beliefs in daily life.

Table 10

Perceptions Regarding the Reflections of Paranormal Beliefs on Daily Life

<i>Theme 3. Paranormal Beliefs and daily life</i>			
	<i>Sub-Themes</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
G.1.	The emergence of different concepts and groups	9	30
G.2.	Increase in curiosity and questioning	6	20
G.3.	Excessive interest in models and samples	10	33.3
G.4.	Digitizing faith events and an increase in following their apps	5	16.7
Total		30	100

When the findings regarding the reflections of paranormal beliefs in daily life in Table 10 are examined, it can be said that undergraduate students have different perceptions. Sample opinions containing these perceptions are given below.

“As a theology student, I think this is a very important question. Because deism, which is a concept that has become widespread especially among the young population in today's world, stems from the fact that the concept of belief is not well-founded. I can say that the widespread use of this concept in daily life in today's world triggers a religious-based separation/division on the social basis” (Undergraduate student, 29).

Discussion, Conclusion, and Suggestions

Paranormal, which means outside of normal or beyond normal, is a psychological and sociological phenomenon seen in both traditional and modern societies from past to present. The teachings that are accepted without questioning the reason and that are transmitted without a scientific basis and involuntary reactions maintain their existence in the daily life of individuals. Therefore, it is important to examine how paranormal beliefs affect individuals. In the present study, paranormal belief of undergraduate students was examined within the framework of various variables and their opinions. The scope of the study consists of the extent to which the variables of gender, grade level, faculty, monthly income of the family, place of residence where most of life is spent the paranormal beliefs of the students, the determination of significant differences between the variables, and their opinions on the paranormal.

Study findings show that the paranormal belief levels of undergraduate students are moderate. The findings obtained from the qualitative part of the study also prove this result. It has been determined that undergraduate students' perception of the concept of paranormal belief as a conscious aimless action in the life process is in line with the definitions made in the relevant literature. As a matter of fact, a tendency towards paranormal belief, whose source is found in primitive times, but also present in modern societies of the 21st century, is observed in individuals with high education levels. However, it is emphasized in studies that paranormal beliefs are not related to science, reason and religious belief (Koruk, 2017). In this case, it is an expected result that paranormal beliefs are related to the level of education and perceptions of the society they live in. Based on this relationship, it is undesirable for paranormal beliefs to be present in the lives of undergraduate students, who are the sample group of the study. Moreover, it is observed that undergraduate students have remarkable perceptions about the concept of paranormal belief.

Another variable that has a direct and indirect relationship with paranormal belief levels is gender. In this study, when the paranormal belief levels of female students were compared with the paranormal belief levels of male students, the result was in favor of males and this was in line with the results of the studies conducted by Arslan (2004), Wiseman and Watt (2005), Ayten and Köse (2009) and Sarman (2020). On the other hand, Kyendyebai (2016) did not find a difference between

men and women in their tendency to believe in paranormal belief levels. Therefore, it can be said that women are more prone to superstitious and paranormal beliefs compared to men. Although the reasons for this difference according to gender are not directly the subject of the present study, different studies explain this as: important factors in the formation of paranormal beliefs such as fear, anxiety, the desire to know the future, the desire to control or change situations and events are stronger in women than in men (Koruk, 2017).

The grade level of the students can influence their belief in paranormal phenomena and events. Another important result of the research is that students studying in the first year are more inclined to paranormal beliefs. Contrary to the present study, Sarman (2020) concluded that there is no significant difference between the paranormal beliefs of the students with regard to their grade levels. As the grade level of the students progresses and taking into account the education they receive, they become equipped, and while they believe in paranormal phenomena and events in the first years of the university, there is a decrease in their belief tendencies towards these phenomena and events towards the last years.

In terms of understanding the effects on the level of paranormal tendency, the departments where individuals study are also very important for the study. When applying the scale, the participants were contacted by considering the departments in which they studied. So, it was determined in the study that the level of paranormal belief of the students studying in the Islamic Sciences department was higher, and the paranormal belief level of the students studying at the Faculty of Medicine was lower. This result is compatible with the results of Arslan (2011) and Lindeman and Aarnio (2006). However, in some studies examining the level of paranormal belief with regard to the department of schooling, no difference was found in paranormal beliefs of individuals with regard to the department (Kyendyebai, 2016). It is aimed in universities to nurture individuals who can access information, question the reliability of information and present information, by transferring scientific information to students. The fact that the students studying in the Islamic Sciences department have a higher tendency to paranormal beliefs can be explained by the close commitment of the faculty to the phenomena and situations, especially within the scope of religious paranormal belief. In addition, while more religious paranormal phenomena is seen in Islamic societies, traditionalized paranormal beliefs are seen in societies that are not affected by religious beliefs (Koruk, 2017).

Paranormal beliefs affect all segments of society as well as individuals with different income levels. Paranormal beliefs affect all segments of society and individuals with different income levels. In this study, the

paranormal belief levels of undergraduate students' families were compared with their monthly incomes, the results are that the paranormal belief levels of children of families with low monthly incomes are higher than those of students with high monthly incomes. Furthermore, in some studies examining the tendency of individuals to have paranormal beliefs in relation to their socioeconomic level, there are findings indicating that as the socioeconomic level increases, there is a decrease in the tendency to believe in paranormal beliefs (Arslan, 2004). Therefore, it can be said that the increase in the paranormal belief levels of individuals as the income level decreases, stems from reasons such as not being equipped scientifically, not questioning the knowledge they have acquired, adopting the majority's opinion and accepting the status quo.

Paranormal beliefs vary with place of residence (Farooq, 2012). The beliefs adopted by the society and the elements they believe in are directly related to the places where individuals live (Eren, 2007). Therefore, the relationship between the places where individuals live and their paranormal belief levels are investigated (Sarman, 2020). Therefore, it is expected that there will be a difference in the paranormal belief levels of individuals living in different places such as cities, districts, villages and towns. In the study, when the paranormal belief levels of undergraduate students were examined according to the variable of place of residence, it was determined that it was significantly against the students living in the districts/towns. Individuals may turn to paranormal beliefs to adapt to their environment (Ayten & Köse, 2009). Furthermore, with the concern that individuals who do not comply with paranormal beliefs recognized by the majority in small settlements will be ostracized, individuals show a desire to harmonize with the majority by conforming to these beliefs. As a matter of fact, since individuals' interaction with each other is faster especially in small settlements such as districts/towns, paranormal belief tendencies there may be higher than in other settlement types.

In the semi-structured interviews with the students, more than half of the students stated that the concept of paranormal belief was effective on social development. Just as the social assets, political, economic and cultural structure of the society shape the paranormal beliefs in that region (Arslan, 2011; Koruk, 2017), our paranormal beliefs can also shape the society. Also, it has been determined that undergraduate students have remarkable perceptions regarding the reflections of paranormal beliefs in daily life, such as the emergence of different concepts and groups, an increase in curiosity and questioning, an excessive interest in models and samples, an increase in digitalization of belief activities and an increase in following their apps. As a matter of fact, global societies benefit from paranormal phenomena in supporting relationships between people and using social media (Robertson, 2003).

As a result, it has been concluded that the paranormal belief levels of undergraduate students are directly related to variables such as gender, family income level and place of residence where most of life is spent, grade level and faculty they are studying in. Revealing the relationships between these variables on paranormal beliefs made a significant contribution to the understanding of the variables associated with the level of paranormal belief in the literature. In addition, as a result of the interviews, it was determined that undergraduate students have remarkable perceptions about the concept of paranormal belief, that the concept of paranormal belief is effective on social development and that paranormal beliefs are reflected in daily life from various aspects. For example, individuals who cannot find a cure for their psychological and psychosomatic disorders may turn to people called psychics and sorcerers (Şirin, 2009). In line with these results, the causes of paranormal beliefs can be determined by conducting large-scale interviews with undergraduate students regarding the variables discussed. Furthermore, environments that will equip students with scientific education at universities can be created.

Ethics Committee Approval: *This research was conducted by Bartın University, Social Sciences and Humanities Ethics Committee dated 29/03/2023, E-23688910-050.01.04-2300030970 it was carried out with the permission obtained by the numbered decision.*

Conflict of Interest: *The authors declare that there is no conflict of interest.*

Author Contribution: *They have contributed equally to the process of conducting the research.*

References

- Arslan, M. (2004). Kişilerin batıl inanç kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6), 9-34.
- Arslan, M. (2010). Paranormal inanç ölçeğinin Türkçe versiyonunun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 23-40.
- Arslan, M. (2011). *Paranormalizm ve din*. Bilsam Yayıncılık.
- Arslan, M. (2015). Postmodern yeni dinsel kimlik ve paranormal inançlar. *Milel ve Nihal*, 12(2), 55-72. <https://doi.org/10.17131/milelnihal.88195>
- Ayten, A. & Köse, A. (2009). Bâtıl inanç ve davranışlar üzerine psikososyolojik bir analiz. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(2), 45-70.
- Bell, D. (2006). *Kutsalın dönüşü*, (A. Köse, Çev.). Laik ama kutsal. Etkileşim Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi, 1977).

- Broad, C. D. (1953). The relevance of psychical research to philosophy. In J. Ludwig (Ed.), *Philosophy and parapsychology* (pp. 43- 63). Buffalo, NY: Prometheus.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2014). *Karma yöntem araştırmaları: tasarımı ve yürütülmesi*. (Y. Dede & S. B. Demir, Çev.). Anı Yayıncılık. (Orijinal eserin basım tarihi, 2004).
- Çelebi, N. Vurankonak, T. T. & Hasekioğlu Turgut, I. (2015). İlkokul ve ortaokullarda öğretmenlerin ödül sistemine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 75 -104.
- Emmons, C. F., & J. Sobal. (1981). Paranormal beliefs: Functional alternatives to mainstream religion? *Review of Religious Research*, 22(4), 301-12. <https://doi.org/10.2307/3509764>.
- Eren, S. (2007). İnanç ve sosyo-kültürel çevre etkileşimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(1), 129-152.
- Farooq, A. V. (2012). Prevalence of superstitions and other supernaturals in rural Punjab: A sociological perspective. *A Research Journal of South Asian Studies*, 27(2), 335-344.
- Hergovich, A., Schott, R., & Arendasy, M. (2008). On the relationship between paranormal belief and schizotypy among adolescents. *Personality and Individual Differences*, 45(2), 119-125. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.03.005>.
- Irwin, H. J. (1993). Belief in the paranormal: A review of the empirical literature. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 87(1), 1-39.
- Koruk, Z. (2017). *Farklı eğitim düzeyleri bakımından paranormal inançların karşılaştırmalı olarak incelenmesi: Adana örneği*. [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kyendyebai, G. (2016). *Üniversite öğrencilerinde batıl ve paranormal inanç algısı üzerine bir çalışma: Çanakkale örneği*. [Yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Lindeman, M., & Aarnio, K. (2006). Paranormal beliefs: Their dimensionality and correlates. *European Journal of Personality*, 20(7), 585-602. <https://doi.org/10.1002/per.608>
- Miller, A. S., & Hoffmann, J. P. (1995). Risk and religion: An explanation of gender differences in religiosity. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 63-75. <https://doi.org/10.2307/1386523>.
- Robertson, R. (2003). Küreselleşme ve geleneksel dinin geleceği. *Dini Araştırmalar*. (İ. Çapçioğlu, Çev.). 6 (17), 351-360.
- Sarman, Ş. N. (2020). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının paranormal inançları*. [Yüksek lisans tezi. Necmeddin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Sheils, D., & P. Berg. (1977). A research note on sociological variables related to belief in psychic phenomena. *Wisconsin Sociologist*, 14(Winter), 24-31.

- Tobacyk, J. J. (2004). A revised paranormal belief scale. *The International Journal of Transpersonal Studies*, 23(23), 94-98.
- Wiseman, R., & Watt, C. (2006). Belief in psychic ability and misattribution hypothesis: A qualitative review. *The British Psychological Society*, 97, 323-338.
- Wuthnow, R. (1978). *Experimentation in American religion*. Berkeley, CA: University of California Press.